

УДК 394.9(379.85:338.48)(477)

СУТНІСТЬ ГОСТИННОСТІ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

А.І. Мартієнко, д.е.н., с.н.с.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, Україна

О.В. Дишкантюк, к.т.н., доцент

*Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, Україна**Мартієнко А.І., Дишкантюк О.В. Сутність гостинності як економічної категорії.*

В статті досліджено гостинність з позицій суспільного явища, що набуває пріоритетного значення у розвитку людини та в одержанні нею вражень від процесів споживання товарів і послуг. Визначено та систематизовано процеси гостинності як наукової економічної категорії, одержали подальший розвиток такі поняття як гостинність, сфера гостинності, матеріальні та нематеріальні послуги гостинності, продукт гостинності, індустрія гостинності. Гостинність пропонується розглядати як систему економічних, соціально-економічних та економіко-екологічних відносин, що складаються у суспільстві з приводу виробництва продукту гостинності, його розподілу, обміну та споживання.

Ключові слова: гостинність, індустрія гостинності, сектори гостинності, послуги та продукти гостинності, матеріальні та нематеріальні послуги гостинності, споживачі послуг гостинності

Мартієнко А.И., Дышкантюк О.В. Сущность гостеприимства как экономической категории.

В статье исследовано гостеприимство с позиций общественного явления, приобретает приоритетное значение в развитии человека и в получении им впечатлений от процессов потребления товаров и услуг. Определены и систематизированы процессы гостеприимства как научной экономической категории, получили дальнейшее развитие такие понятия как гостеприимство, сфера гостеприимства, материальные и нематериальные услуги гостеприимства, продукт гостеприимства, индустрия гостеприимства. Гостеприимство предлагается рассматривать как систему экономических, социально-экономических и экономико-экологических отношений, складывающихся в обществе по поводу производства продукта гостеприимства, его распределения, обмена и потребления.

Ключевые слова: гостеприимство, индустрия гостеприимства, сектора гостеприимства, услуги и продукты гостеприимства, материальные и нематериальные услуги гостеприимства, потребители услуг гостеприимства

Martienko A.I., Dyshkantiuk O.V. The essence of hospitality as economic category.

In the article studied hospitality from the position of public phenomenon that becomes new priority direction of human development and experiences that people has during the process of consumption goods and services. Defined and systematized hospitality processes as scientific categories and further elaborated such concepts as hospitality, hospitality sphere, tangible and intangible hospitality services, hospitality product and hospitality industry. The hospitality offered considered as system of economic, socio-economic and economic-environmental relations developing in society about the manufacturing of hospitality product, its distribution, exchange and consumption.

Keywords: hospitality, hospitality industry, hospitality sector, hospitality services and products, tangible and intangible hospitality services, consumers of hospitality services

В сучасних умовах зростання виробництва різноманітних товарів та послуг, які задовольняють дедалі більші потреби суспільства, тільки споживання без особливих вражень стає нецікавим людині, вона потребує комфортного, якісного забезпечення життєдіяльності. Зараз виникає потреба у гостинності, яка стає основним напрямом задоволення соціально-економічних потреб людини не тільки у процесі споживання певних товарів та наданні послуг, але й привітності, доброзичливості, що мають супроводжувати всі сфери життя. Треба зауважити, що сама по собі гостинність у, так званому, «чистому вигляді» зустрічається рідко і залежить від морально-етичних норм людини, яка повинна виховуватися певним чином, одержати освіту та мати певний рівень культури. Гостинність повинна мати матеріально-технічну, фінансову та організаційну базу, що забезпечить її ефективне функціонування. Тому настав час досліджувати її з позицій наукової категорії та систематизації процесів гостинності як суспільного явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В науковій та популярній літературі часто зустрічається поняття «гостинність», «індустрія гостинності», яке досліджується науковцями з різних позицій – як соціальне, культурне та морально-етичне явище та з точки зору виробничої діяльності [1-7]. При цьому, необхідно зазначити, що, як наукові категорії, процеси гостинності, функціонування індустрії гостинності та її секторів недостатньо досліджені. Незважаючи на дослідження багатьох вчених щодо гостинності та пов'язаних з нею категорій, треба зауважити що вона не досліджена системно з наукових позицій, відсутнє визначення сутності послуг та продукту гостинності, не розроблено критеріїв віднесення гостинності до індустрії та ін.

Метою статті є обґрунтування сутності та визначення гостинності як наукової категорії. Для досягнення мети в статті поставлено та вирішено такі завдання:

— дослідити існуючі трактування понять «гостинність», «індустрія гостинності»;

- визначити сутність гостинності та складових цього поняття як наукових економічних категорій;
- обґрунтувати гостинність як сукупність матеріальних, трудових, фінансових ресурсів необхідних для розвитку економіки вражень.

Виклад основного матеріалу дослідження

В суспільстві у зв'язку з розвитком сфери послуг, готельно-ресторанного, розважального бізнесу часто зустрічається вираз гостинність, сфера гостинності, індустрія гостинності. В сучасній науковій літературі не існує єдиного підходу до трактування цих понять як економічних категорій, сфера гостинності зведена до надання послуг для обслуговування туристів. Гостинність тлумачиться як хлібосолюство, привітність, зустріч гостей та ознайомлення їх з місцевими традиціями. Сфера гостинності пов'язується зі сферою

обслуговування, сервісною сферою, що надають послуги у туризмі. Розглянемо ретроспективу формування генезису гостинності та розвитку її трактування з розвитком суспільного виробництва та суспільних відношень. В таблиці 1 приведено авторське дослідження різноманітних підходів до визначення гостинності на протязі розвитку суспільного виробництва.

Аналізуючи вище приведені поняття можна зробити висновок, що гостинність – це складна категорія, яка потребує подальшого уточнення та конкретизації. Вчені, досліджуючи цю категорію, розподіляли її на дві складові – гостинність та індустрія гостинності. Гостинність в основному розглядалась з позицій культурних, морально-етичних норм та ці норми накладалися на види підприємницької діяльності, що призвело до виникнення такого поняття як індустрія гостинності.

Таблиця 1. Визначення понять «гостинність» та «індустрія гостинності» в сучасній літературі та авторський аналіз і тлумачення

Визначення поняття	Авторський аналіз визначення	
	Позитивні сторони у визначенні	Недоліки у визначенні
1	2	3
Уебстер Н.: Гостинність – обслуговування, що спирається на принципи гостинності, які характеризуються щедрістю та доброзичливістю по відношенню до гостей. Індустрія гостинності – це сфера підприємництва, що складається з таких видів обслуговування, які ґрунтуються на принципах гостинності і характеризуються щедрістю та доброзичливістю у ставленні до гостей [1].	Надано визначення сутності поняття гостинності як виду обслуговування, виділено основні її принципи. Розмежуються поняття гостинність та індустрія гостинності. Індустрія гостинності розглядається як сфера підприємництва.	Гостинність не розглядається як наукова категорія. Акцент зроблено на етичній, моральній стороні. Не визначено суб'єктів гостинності. Індустрія гостинності не досліджена з позицій економічних відношень між суб'єктами надання та одержання послуг.
Браймер Р.: Гостинність – це секрет будь-якого турботливого обслуговування. Турбота, що проявляється по відношенню до гостя, здібність відчувати потреби клієнта – невлітими, але такі очевидні риси у поведінці службовця. Гостинність – це привітність в прийманні та пригощанні постояльців (гостей), безвідплатний прийом і пригощання мандрівників. Індустрія гостинності представляється збірним поняттям для багаточисельних і різноманітних форм підприємництва, які спеціалізуються на ринку послуг, що пов'язані з прийомом та обслуговуванням гостей [2].	Гостинність розглядається з позицій доброзичливості робітника, службовця, який надає послуги клієнту. Фактично це відношення службовця до своїх обов'язків, його професійний рівень. Індустрією гостинності виступають розрізнені підприємці, що надають різноманітні послуги. До суб'єктів, що одержують послуги, відносяться не як до клієнтів, а як до гостей.	Відсутнє комплексне поняття індустрії гостинності, що охоплює різноманітні напрями взаємопов'язаної діяльності. Підприємці розглядаються розрізнені, поза логістичних зв'язків, які надають позитивного враження від всієї гостинності та синергетичного ефекту по її різноманітним напрямкам та складовим, що формують це поняття.
Уокер Дж. Р.: Гостинність – універсальна традиція повсякденно побутової культури, до якої входить обов'язок привітності і турботи про гостя, це місце, в якому мандрівники можуть отримати притулок і їжу [3]. Гостинність – одне з фундаментальних понять людської цивілізації – вже давно перетворилось в індустрію, в якій зайняті не один мільйон професіоналів. Індустрія гостинності об'єднує туризм, готельний і ресторанный бізнес, громадське харчування, відпочинок і розваги, організацію конференцій і нарад [4].	Терміном «індустрія», який має первісне значення промисловості, визначає великі сукупності споріднених підприємств (видів діяльності). Гостинність розглядається з позицій індустрії, в яку входять різні сектори громадського обслуговування та їх діяльність об'єднується в границях гостинності.	Не визначено суб'єктів надання та отримання послуг гостинності. Відсутні дослідження логістичних зв'язків секторів гостинності та їх синергетичні ефекти. Індустрія гостинності розглядається звужено, тільки для туристів та об'єднує готельний і ресторанный бізнес.
Ваген Л.: Індустрія гостинності – це сектор індустрії туризму, що відповідає за розміщення туристів, а також галузі, діяльність яких спрямована на продаж алкогольних напоїв, надання житла, їжі і розважальних заходів [5].	З одного боку, поняття індустрія гостинності розширюється: вона розглядається як галузі, що забезпечують громадське харчування, надання житла та забезпечення розважальних заходів.	З іншого боку, визначення індустрії гостинності звужено та представлено як сектор індустрії туризму, який в свою чергу відповідальний за розміщення туристів.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Скобкін С. С.: Індустрія гостинності виступає як самостійна, складна і відносно відособлена соціально-економічна система, яка залучає значні матеріальні, фінансові та трудові ресурси [6].	Індустрія гостинності розглядається з наукових позицій як самостійна соціально-економічна система, яка повинна мати відповідні фактори виробництва.	Не визначено особливостей індустрії гостинності як складної соціально-економічної системи. В основному розглядається тільки готельно-ресторанний бізнес, який потребує значних ресурсів.
Руденко В.П. Індустрія гостинності – це особлива самостійна галузь економіки, що складається з групи галузей і підприємств, функції яких полягають у задоволенні різноманітного попиту на різні види відпочинку і розваг. Індустрія гостинності складається з готелів та організацій, які випускають товари і надають послуги, що тісно пов'язані з готельним бізнесом: екскурсійні бюро; транспортні підприємства; підприємства з виробництва сувенірів; навчальні заклади готельно-господарського профілю; інформаційні та рекламні служби; науково-дослідні та проєктні організації готельно-господарського профілю; готелі; підприємства харчування, зокрема ресторанного господарства; підприємства з виробництва готельно-господарських товарів (які необхідні туристу) тощо. Індустрія гостинності також надає послуги, які мають попит у туристів. Туроператори зі всього різноманіття формують пакет готельних продуктів, який володіє ціннішими споживчими властивостями, ніж кожний з готельних продуктів, взятий окремо [7].	Комплексний підхід до індустрії гостинності як особливої самостійної галузі економіки, що складається з групи галузей і підприємств, функції яких полягають у задоволенні різноманітного попиту на різні види відпочинку і розваг. Індустрія гостинності досліджується не тільки з позицій надання послуг готелями, але й до неї залучаються ще підприємства, що виробляють товари та надають послуги, які тісно пов'язані з готельним бізнесом. До індустрії гостинності вже залучаються навчальні заклади готельно-господарського профілю та підприємства з виробництва готельно-господарських товарів (які необхідні туристу).	Індустрія гостинності розглядається тільки з позицій туризму, готелів, екскурсій, підготовки кадрів та розваг для туристичної сфери. Досліджується організація послуг готелів та надання послуг у розвагах. Комплексний підхід до неї включає всі галузі та підприємства, що відносяться тільки до сфери туризму. Виробництво товарів розглядається з позицій попиту з боку туристів та можуть бути використані тільки для їх обслуговування. Тільки туристи сприймаються як гості.

Джерело: Складено авторами за матеріалами [1-7]

Авторами пропонується визначати гостинність як сукупність наданих послуг у сфері життєдіяльності суспільства в цілому та конкретної особи з метою задоволення її різноманітних потреб та одержання позитивних вражень від їх задоволення та підвищення якості життя.

Гостинність – це якість спілкування та враження, які одержують люди від спілкування між собою з різноманітних приводів: робота, відпочинок, дозвілля, вирішення житлово-комунальних питань, проїзд в транспорті тощо. Це безпосередній контакт людей в різних сферах життя між собою, отже гостинність повинна проявлятися в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

На перший погляд здається, що гостинність це тільки привітність, доброзичливість, тобто категорія, яка базується на морально-етичних нормах та культурних традиціях народу. З позицій економічної категорії вона не розглядається тому, що складається враження – в межах гостинності нічого не виробляється. Для того щоб гостинність була реалізована на практиці недостатньо тільки доброго відношення до людей. Необхідно забезпечення гостинності ресурсами, які допоможуть підвищити якість та позитивні враження від одержання її послуг. Тому ми вважаємо за необхідне доповнити тлумачення поняття гостинність не тільки як привітність, доброзичливість, а ще й як діяльність, що забезпечена необхідними матеріальними, фінансовими, трудовими, інформаційно-

комунікаційними, природними ресурсами та підприємницькими здібностями тих, хто організує та здійснює послуги гостинності. Гостинність, як досить широке поняття, потребує доповнення ще й як такі сектори економіки, діяльність яких направлена на одержання послуг гостинності різноманітними суб'єктами економіки. Гостинність – це система економічних, соціально-економічних та економіко-екологічних відносин, що складаються у суспільстві з приводу виробництва продукту гостинності, його розподілу, обміну та споживання.

Сфера гостинності представляє сукупність галузей національної економіки (секторів економіки) матеріального та нематеріального виробництва та задіяних в них суб'єктів, вид діяльності яких направлено на забезпечення засобами виробництва послуг та продукту гостинності, надання безпосередньо цих послуг і продукту гостинності з метою задоволення потреб суспільства у одержанні позитивних вражень споживачами. Сфера гостинності безпосередньо пов'язана з відновленням трудових ресурсів, підвищенням якості життя суспільства в цілому та кожної людини, сприяє розвитку продуктивних сил регіонів та держави.

Відновлення трудових ресурсів – це створення комфортних умов для проживання, харчування, розваг, освіти для населення. Люди, яких гостинно приймають в усіх закладах, організаціях, місцях

відпочинку розташованих на даній території, одержують задоволення, відповідний психологічний настрій та можуть краще відпочити та працювати.

Позитивні враження в результаті придбання послуг та продукту гостинності підвищують настрій, створюють певний культурний та морально-етичний клімат в суспільстві, який сприяє якості життя. Треба відмітити, що позитивні враження можна одержати не тільки від самої послуги гостинності, яка надається робітником з відривом від її матеріального забезпечення (доброзичливість, уважність до суб'єкта надання), але й ця послуга повинна мати (якщо потрібно) матеріальне забезпечення у вигляді спеціального устаткування, матеріалів, за допомогою яких вона здійснюється. Все це сприяє підвищенню якості життя населення за рахунок надання послуг гостинності із залученням високорозвиненої матеріальної бази.

Сфера гостинності зараз розвивається дуже швидкими темпами. Створюються нові робочі міста пов'язані з обслуговуванням населення. Навіть в містах, регіонах, в яких раніше не існувало крупних промислових підприємств, створюються об'єкти з надання послуг гостинності, зокрема туристичних послуг. Це сприяє розвитку продуктивних сил та більш рівномірному їх розміщенню по території держави.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо що сфера гостинності – це сукупність ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних та комунікаційних), соціальних факторів (морально-етичних, духовних, культурних) та традицій, природно-ресурсного забезпечення, кліматичних умов та екологічного стану, трудових ресурсів, просторового розміщення продуктивних сил та управлінських ресурсів задіяних у виробництві та наданні послуг гостинності та у виробництві ресурсів, що забезпечують надання цих послуг. Сфера гостинності – зведена узагальнююча категорія, що включає виробництво різних видів послуг, що задовольняють економічні, соціальні, моральні та культурні потреби особи та при одержанні яких людина відчуває доброзичливість, надійність, комфортність, бажання повернутися ще раз або переїхати на постійне місце проживання. Сферу гостинності можна виділити як логістичний комплекс секторів гостинності за видами діяльності, підприємств та організацій різноманітних форм власності та фізичних осіб.

Під сферою гостинності треба розуміти різноманітні сектори економіки, що виробляють продукцію, яка носить матеріальну та нематеріальну, речову та не речову форму. Таке визначення пов'язане з тим, що надання не речової форми потребує використання матеріальних, фінансових та трудових факторів виробництва. Праця робітників сфери гостинності спрямована на виробництво особливої споживчої вартості – вражень від одержання послуг гостинності. Ефект гостинності залежить від умов виробництва її послуг та від умов їх споживання.

Згідно державного класифікатора видів економічної діяльності сфера послуг (сервіс) –

відрізняється від інших сфер економіки. Сфера послуг – це сфера економіки, де виробляються блага, корисний ефект яких проявляється у самому процесі їх створення. В залежності від того, в чому саме полягають послуги, структура сфери послуг найчастіше умовно представлена двома підсекторами:

— виробництво матеріальних послуг (транспорт, торгівля, житлово-побутове обслуговування та інше);

— виробництво нематеріальних послуг (управління, діяльність армії та органів безпеки, освіта, охорона здоров'я, наука, мистецтво, шоу-бізнес, соціальне обслуговування, маркетинг, аудит, кредитування, страхування тощо).

Виробництво матеріальних послуг невідривно пов'язане з матеріальними об'єктами: транспорт змінює положення предметів у просторі, торгівля – їх приналежність будь-кому і т.д. На відміну від нього виробництво нематеріальних послуг (знань, безпеки, здоров'я, позитивних емоцій) набагато сильніше відірвано від матеріальних об'єктів. Тут об'єктом впливу стають не інші речі, а безпосередньо людина [8].

Перелік матеріальних послуг може бути представлений наступними видами послуг:

— Матеріальні послуги у виробництві: послуги транспорту, комунальні послуги;

— Послуги поза виробництвом: готельні послуги, матеріальні послуги населенню (хімчистка, пральні, фотографії, ремонт та обслуговування автомобілів, ремонт годинників, одягу, взуття і т.д.);

— Послуги з виробництва та обігу: послуги з організації та налагодження управління виробництвом і його громадських зв'язків, з обслуговування приміщень, надання реклами, різні дослідницькі допоміжні лабораторії, агентства з прокату обладнання, проектно-конструкторські бюро, фотокопіювання і т.д.

Перелік нематеріальних послуг може бути представлений наступними видами послуг:

— Соціальні послуги: охорона здоров'я, освіта, наука.

— Особисті послуги: страхові послуги, юридичні послуги, банківські послуги, консалтингові послуги.

Втім, це протиставлення матеріального / нематеріального дуже відносна річ: скажімо, в торгівлі продавати можна нематеріальні послуги (як це відбувається, наприклад, при купівлі квитка в кінотеатр), а охорона здоров'я неможлива без використання цілком матеріальної апаратури. Багато конкретних видів сервісу з'єднують відразу обидва підсектори: наприклад, туризм включає і транспортні послуги, а навчання (екскурсійне обслуговування). Тому, до цих пір серед спеціалістів немає єдності з приводу того, який же галузевий склад сфери послуг [9].

Також виділяють два типи послуг: надані за допомогою обладнання та без використання устаткування.

Виходячи з вищевикладених положень вбачаємо, що послуги гостинності це поняття, яке включає види діяльності, що забезпечують комфортне обслуговування людей, що перебувають (постійно або тимчасово) на даній території. Послуги гостинності, як і гостинність в цілому, це якість обслуговування та враження, що отримують суб'єкти одержання послуг. Послуга гостинності – це різновид діяльності, в процесі якого не створюється новий матеріальний речовий продукт, але змінюється якість враження від одержання товару або за допомогою товару одержання враження від нематеріального блага, від задоволення певної потреби не в матеріальній формі, а у процесі виконання певної діяльності на основі використання засобів виробництва та доброзичливого відношення суб'єкта здійснення діяльності. Продукти гостинності – це комплекс послуг пов'язаних логістичними ланцюгами, або розрізнений їх набір не пов'язаний логічним продовженням однієї послуги з іншою, від одержання яких споживач отримує певні (позитивні або негативні) враження.

Індустрія гостинності – це сукупність підприємств та організацій, зайнятих виробництвом товарів (основних та оборотних фондів – споруд, обладнання, матеріалів тощо) для секторів гостинності та сукупність секторів та їх підприємств, які безпосередньо надають послуги гостинності. Це сукупність всіх видів діяльності, що створюють матеріальні блага у вигляді продуктів, енергії, підготовки трудових ресурсів для забезпечення сфери гостинності необхідними товарами та кадрами та безпосереднє надання послуг гостинності на основі використання цих товарів. Індустрія гостинності дуже багатогранна та різноманітна сфера діяльності, що динамічно розвивається в часі [11]. Індустрію гостинності пропонується по секторам поділяти на:

I. Матеріальний сектор:

- будівництво: житлово-комунальних будівель та споруд, розважальних центрів, засобів розміщення та харчування, культурних закладів;
- підтримання та збереження історичної та культурної спадщини, природно-ландшафтних пам'яток тощо;
- виробництво та оснащення обладнанням підприємств секторів гостинності;
- виготовлення сировини та матеріалів для надання послуг підприємствами секторів гостинності;
- виготовлення товарів, які використовуються в процесі здійснення послуг гостинності.

II. Нематеріальний сектор: послуги розміщенн; послуги харчування; послуги розваг; транспортні послуги; послуги рекреації; послуги туризму та ін.

Надана класифікація дозволяє підходити до індустрії гостинності комплексно, бачити явища, які лежать не тільки на поверхні, але й розуміти глибинні процеси, що гальмують або прискорюють розвиток цієї сфери суспільного виробництва. Гостинність не може, крім окремих випадків, існувати без матеріального, ресурсного

та фінансового забезпечення. Для надання якісних послуг гостинності необхідно використовувати весь потенціал індустрії гостинності. До індустрії гостинності слід відносити ті галузі економіки та види діяльності, що забезпечують гостинність на рівні країни, області, міста та району.

Індустрія гостинності – це галузь, що охоплює матеріальне та нематеріальне виробництво, надає матеріальні та нематеріальні послуги, створює необхідні засоби виробництва та товари для їх надання з метою формування комфортних умов проживання на даній території для всіх суб'єктів, що одержують послуги гостинності, тобто впроваджують економіку вражень. Це сукупність всіх видів виробничої та невиробничої діяльності, що знаходяться в єдиному логістичному ланцюгу для надання послуг гостинності.

Враховуючи економічну сутність індустрії гостинності, надамо її класифікацію за ознаками:

1. За призначенням продукції, що випускається:

- для секторів гостинності;
- для підприємств гостинності;
- для матеріального забезпеченням послуг гостинності (продукція, товари, що мають матеріальну, речову форму);
- для безпосереднього надання послуг гостинності (продукція, товари, що не мають матеріальної, речової форми).

2. За обсягами ресурсів, що споживаються: природоємні; трудомісткі; енергомісткі; матеріаломісткі; затратні (потребують великих інвестицій в основні фонди); ресурсоємні (надання послуги потребує сировини, матеріалу); малозатратні.

3. За ціновим фактором: відносно дорогі; відносно дешеві.

4. За фактором матеріальності: матеріальні послуги гостинності; нематеріальні послуги гостинності.

Доречно визначити сектор індустрії гостинності (інфраструктурний) – як сукупність підприємств, організацій, що виробляють однорідні товари для надання однорідних послуг гостинності або безпосередньо здійснюють однотипні послуги гостинності та використовують однотипні технічні засоби та технології, сировину та матеріали та задовольняють однорідні потреби споживачів послуг гостинності.

Структура секторів гостинності визначена нами як сукупність секторів, що забезпечують матеріальними засобами та наданням безпосередньо матеріальних та нематеріальних послуг гостинності і характеризуються кількісним співвідношенням і певними взаємозв'язками.

Сектори гостинності складаються зі сфери матеріального та нематеріального надання послуг та матеріального виробництва товарів, засобів виробництва для надання послуг гостинності.

Виробничу сферу, що забезпечує гостинність утворюють такі сектори, що:

- виробляють речовий продукт у формі засобів виробництва для задоволення потреб індустрії

гостинності (будівництво: житлово-комунальне; готельне, ресторанне, місць харчування, розважальних центрів тощо; інфраструктурне забезпечення: енерго-, водопостачання; промисловість: виробництво холодильних камер, плит, меблів, устаткування розважальних центрів тощо для забезпечення засобами виробництва об'єктів, які надають послуги гостинності);

— виробляють предмети споживання, що використовуються при наданні послуг гостинності.

Галузеву структуру індустрії гостинності необхідно розглядати з позицій матеріального та нематеріального виробництва. До виробничої інфраструктури індустрії гостинності необхідно віднести такі сектори економіки за видами діяльності, що:

— безпосередньо створюють матеріальний базис гостинності, за допомогою якого (або без якого неможливо надати послуги) надаються послуги гостинності або виробляється продукт гостинності. До таких видів діяльності відносяться:

— житлове та готельно-ресторанне будівництво, їх інфраструктурне забезпечення сферою матеріального виробництва;

— транспорт та зв'язок (створення транспортних засобів для перевезення пасажирів);

— види діяльності, що пов'язані з продовженням процесу виробництва у сфері обігу продукту індустрії гостинності (торгівля, громадське харчування, матеріально-технічне постачання – устаткування та обладнання за допомогою якого виробляється продукт гостинності тощо).

Виробнича інфраструктура індустрії гостинності створює базис (матеріальний, економічний), на якому будується невиробнича інфраструктура індустрії гостинності і який можна віднести до першого підрозділу суспільного виробництва. У нашій країні історично так склалося, що більш

швидкими темпами розвивалося виробництво засобів виробництва для підприємств групи А. Підприємства групи Б, які виробляли товари для населення, розвивалися низькими темпами, що призводило до диспропорцій в суспільному відтворенні. Треба зауважити, що підприємства групи Б безпосередньо задіяні у виробництві послуг і продуктів гостинності, так як задовольняють потреби населення. В сучасних умовах негативних диспропорцій у суспільному виробництві та недостатності секторів економіки, що виробляють засоби виробництва для виробництва товарів народного споживання та послуг гостинності назріла необхідність державного стимулювання розвитку матеріального забезпечення індустрії гостинності.

Невиробнича інфраструктура індустрії гостинності включає послуги житлово-комунального господарства, транспорту (в частині перевезення пасажирів, наявності заправок, евакуаторів, можливості взяти на прокат машину, яхту тощо), ресторанно-готельні, розважальні, освітні та інші послуги.

Висновки

Гостинність, індустрія гостинності, сектори гостинності, послуги гостинності – це складні, багатопланові динамічні категорії, структурний перелік яких може змінюватися в залежності від завдань дослідження гостинності, як наукового процесу пізнання об'єктивної реальності та його практичної реалізації. Одні і ті ж галузі промисловості виробництва товарів та послуг можуть бути віднесені до суцільно виробничої сфери та сфери гостинності, до матеріальних та нематеріальних послуг, що надаються в цій галузі суспільного відтворення. Це пов'язано з тим, що гостинність, привітність мають супроводжувати людину в усіх сферах життєдіяльності, надавати їй позитивні враження, що призводить до підвищення якості життя.

Abstract

This article explores a retrospective of the concept of "hospitality" and "hospitality industry". Proved that hospitality should be determined as a set of services provided in the area of society in general and the particular person to meet its various needs and obtain positive impressions of their satisfaction and quality of life. Proved that in hospitality one should understand the quality of experience that people get from communicating with each other on various occasions: work, rest, leisure, solution for utility, transport and so on. It was determined that the implementation in practice of hospitality is not enough good to people, you need to provide resources to help improve the quality and experience for receipt of services. The authors investigated the hospitality from the standpoint of social phenomena that takes priority in human development and the child's experience of the process of consumption goods and services. Defined and systematized processes hospitality as a scientific economic category, received the further development of concepts such as hospitality, hospitality, financial services and intangible hospitality product, hospitality industry. The hospitality offered viewed as a system of economic, socio-economic and economic-environmental relations developing in society about the manufacturing of hospitality product, its distribution, exchange and consumption.

JEL Classification: B41, L82, L83, L84.

Список літератури:

1. Webster N. American Dictionary of the English Language. New York Published by S. Converse, 1828.
2. Браймер Р.А. Основы управления в индустрии гостеприимства. М.: Аспект Пресс, 1995. 382 с.
3. Уокер Дж.Р. Введение в гостеприимство // Дж. Р. Уокер: пер. с англ. [В.Н. Егорова]. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2012. – 735 с.
4. Уокер Дж.Р. Введение в гостеприимство: учебник; пер. с англ. Н.Н. Михайлова. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 464 с.
5. Ваген Л. Гостиничный бизнес: учеб. пособие : пер. с англ. / Л. Ваген. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 416 с.
6. Скобкин С.С. Есть ли у нас индустрия гостеприимства? // Парад отелей. – 2000. – № 4. – С. 1-6.
7. Руденко В.П. Основы готельної справи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072023997/turizm/osnovi_gotelnoyi_spravi.
8. Основні види послуг, їх характеристика та класифікація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://toplutsk.com/articles-article_1604.html.
9. Класифікація галузей промисловості – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gospodarstva.com/klasifikatsiya-galuzej-promislovosti/>.
10. Похомчикова Е.О. Понятие и структура индустрии гостеприимства / Вестник Кемеровского государственного университета, 2014 № 4 (60) – Т.3. – С. 266-274.
11. Дишкантьюк О.В. Формування інфраструктурного забезпечення сфери гостинності / О.В. Дишкантьюк // Економіст. – 2016, – №7. – С. 25-28.

References:

1. Webster, N. (1828). American Dictionary of the English Language. New York Published by S. Converse [in English].
2. Braimer, R.A. (1995). Osnovy upravleniia v industrii gostepriimstva [Fundamentals of Management in the Hospitality Industry]. M.: Aspekt Press [in Russian].
3. Uoker, Dzh.R. (2012). Vvedenie v gostepriimstvo [Introduction to Hospitality] (4th edition). (V.N. Yegorova, Trans). Moscow: Juniti-dana [in Russian].
4. Uoker, Dzh.R. (1999). Vvedenie v gostepriimstvo [Introduction to Hospitality]. Moscow: Juniti-dana [in Russian].
5. Vagen, L. (2001). Gostinichnyi biznes [Hotel business]. Rostov-na-Donu: Feniks [in Russian].
6. Skobkin, S.S. (2000). Est li u nas industriia gostepriimstva? [Do we have a hospitality industry?]. Parad oteley – Hotel Parade, 4, 1-6 [in Russian].
7. Rudenko, V.P. Osnovi gotelnoyi spravi [Basis of the Hotel Business]. Retrieved from http://pidruchniki.com/1584072023997/turizm/osnovi_gotelnoyi_spravi [in Ukrainian].
8. Osnovni vydy posluh, yikh kharakterystyka ta klasyfikatsiya [Basic services, their description and classification]. Retrieved from http://toplutsk.com/articles-article_1604.html [in Ukrainian].
9. Klasyfikatsiya haluzey promyslovosti [The classification of industries]. Retrieved from <http://gospodarstva.com/klasifikatsiya-galuzej-promislovosti/> [in Ukrainian].
10. Pokhomchikova, Ye.O. (2014). Ponyatiye i struktura industrii gostepriimstva [The concept and structure of the hospitality industry]. Vestnik Kemerovskogo gosudarstvennogo universiteta – Bulletin of the Kemerovo State University, 4, Vol. 3, 266-274 [in Russian].
11. Dyshkantiuk, O.V. (2016). Formuvannnya infrastruktturnoho zabezpechennya sfery hostynnosti [Formuvannnya infrastructure capacity on the hospitality]. Ekonomist – Economist, 7, 25-28 [in Ukrainian].

Надано до редакційної колегії 12.04.2017

Мартієнко Антоніна Івановна / Antonina I. Martienko
amartienko@ukr.net

Дишкантьюк Оксана Володимирівна / Oksana V. Dyshkantiuk
dyshkantiuk@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Сутність гостинності як економічної категорії [Електронний ресурс] / А. І. Мартієнко, О. В. Дишкантьюк // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2017. – № 2 (30). – С. 72-78. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No2/72.pdf>